

Załącznik nr 2.

Autoreferat przedstawiający opis osiągnięć i dorobku
naukowego w języku polskim

Załącznik nr 2.

Poznań, 18 luty 2016 r.

AUTOREFERAT

1. IMIĘ I NAZWISKO

Dr Wojciech Adamczyk
Uniwersytet im. Adam Mickiewicza w Poznaniu

2. WYKSZTAŁCENIE, POSIADANE DYPLOMY, STOPNIE NAUKOWE

Jestem absolwentem kierunku studiów nauki polityczne (specjalność dziennikarska). Pięcioletnie studia politologiczne odbyłem w latach 1989-1994 w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ich zwieńczeniem była praca magisterska pt. „Reglamentacja wolności prasy w Polsce w latach 1989-1993”, przygotowana pod kierunkiem doc. dr hab. Jacka Sobczaka. Tytuł zawodowy magistra politologii uzyskałem w 1994 roku. W tym samym roku rozpocząłem czteroletnie studia doktoranckie na Wydziale Nauk Społecznych UAM w Poznaniu. Będąc stypendystą dziennika „Głos Wielkopolski”, a później jego stałym współpracownikiem, kontynuowałem jednocześnie badania rozległych relacji pomiędzy środowiskiem mediów a pozostającym w fazie ciągłych przeobrażeń polskim systemem politycznym. Efektem mojej pracy była rozprawa doktorska pt. „Rola mass mediów w kształtowaniu systemu demokracji w Polsce w latach 1989-1995”, napisana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Marceliego Kosmana. Jej obrona odbyła się 22 września 1998 roku.

3. INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

Studia doktoranckie odbywałem, jako członek Zakładu Dziennikarstwa w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu. Po uzyskaniu stopnia doktora w październiku 1998 roku zostałem zatrudniony na etacie adiunkta w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu w Zakładzie Dziennikarstwa. Od 1998 roku pełnię funkcję Kierownika Podyplomowego Studium Dziennikarstwa UAM oraz pełnomocnika Dziekana WNPiD UAM ds. dziennikarskich praktyk zawodowych (do 2008 roku pełnomocnika Dyrektora INPiD UAM). W latach 2005-2012 pełniłem również funkcję Kierownika Pracowni Praktyki Dziennikarskiej najpierw w INPiD UAM, a od 2008 roku na WNPiD UAM. W latach 1998-2011 pracowałem w charakterze adiunkta w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu na kierunkach: politologia oraz dziennikarstwo. W roku akademickim 2011-2012 byłem również wykładowcą na kierunku dziennikarstwo w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Poznaniu.

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (Dz. U. NR 65, POZ. 595 ZE ZM.).

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuję przedsięwzięcie zatytułowane: ***Polityczny wymiar dziennikarstwa śledczego jako instrumentu nieformalnej kontroli nad instytucjami władzy.***

Częściami składowymi ww. osiągnięcia jest monotematyczny cykl 22 publikacji w języku polskim i angielskim, na który składa się 1 monografia, 11 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych, 10 rozdziałów zamieszczonych w pracach zbiorowych i autorskiej monografii podoktorskiej.

Lista publikacji składających się na przedłożone do oceny osiągnięcie:

Monografia:

1. W. Adamczyk (2008), *Amerykańskie archetypy dziennikarstwa śledczego*, Poznań, s. 146.

Artykuły w czasopismach i rozdziały w pracach zbiorowych (chronologicznie):

2. W. Adamczyk (1999), *Demaskatorska rola mediów*, [w:] W. Adamczyk, *Media masowe w procesie budowania demokracji w Polsce (1989-1995)*, Poznań 1999, s. 141-152.
3. W. Adamczyk (2004), *Informacja a prawda w dziennikarstwie śledczym*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2, s. 127-138.
4. W. Adamczyk (2004), *Początki dziennikarstwa śledczego w USA (od Benjamina Harrisa do ery muckrakerów)*, [w:] *Prasa dawna i współczesna*, Vol. 5, B. Kosmanowa (red.), Poznań, s. 183-194.
5. W. Adamczyk (2006), *Ujawnianie korupcji i nadużyć władzy w działalności amerykańskich muckrakerów*, [w:] *Dziennikarstwo śledcze. Teoria i praktyka w Polsce, Europie i Stanach Zjednoczonych*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź, s. 13-31.
6. W. Adamczyk (2007), *W poszukiwaniu tożsamości Deep Throat – ochrona informatorów dziennikarskich śledztw na przykładzie afery Watergate*, „Media-Kultura-Społeczeństwo” Łódź, nr 2, s. 19-32.
7. W. Adamczyk (2007), *Rola undercover journalism w demaskowaniu zagrożeń demokracji. Tradycja i perspektywy*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2, s. 137-155.
8. W. Adamczyk (2007), *Dziennikarstwo śledcze a kryzysy polityczne*, [w:] *Media a polityka*, A.M. Zarychta, Ł. Donaj, M. Kosiarz, A. Barański (red.), Łódź, s. 271-286.

9. W. Adamczyk (2007), *Skuteczność dziennikarskich śledztw prowadzonych metodą „undercover” (na przykładzie operacji „Bar Mirage”)*, [w:] *Media dawne i współczesne*, Vol. 2, B. Kosmanowa (red.), Poznań, s. 145-154.
10. W. Adamczyk (2009), *Skandal na pierwszej stronie. Sensacyjność jako element oceny wiarygodności śledztw dziennikarskich*, [w:] *O dziennikarstwie śledczym. Normy, zagrożenia, perspektywy*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź, s. 27-48.
11. W. Adamczyk (2009), *Kamienie milowe amerykańskiego dziennikarstwa*, [w:] *Media dawne i współczesne*, Vol.4, B. Kosmanowa (red.), Poznań, s. 137-153.
12. W. Adamczyk (2009), *Dziennikarstwo śledcze w świecie - status, instytucjonalizacja, przyszłość*, [w:] *Polubić dziennikarstwo*, S. Zakrzewski (red.), Poznań, s. 61-84.
13. W. Adamczyk (2010), *Rzecz o kontynuacji: amerykańskie wzorce investigative reporting w praktyce polskich reporterów śledczych*, [w:] *News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź, s. 113-137.
14. W. Adamczyk (2011), *W oparach skandalu: śledztwa dziennikarskie i ich rola w polityce*, „Tematy z Szewskiej” Wrocław, nr 2(6), s. 53-60.
15. W. Adamczyk (2012), *Women investigative reporters as an icons of U. S. journalism*, [w:] *Some Issues on Women in Political, Media and Social-Economic Space*, I. Andruszkiewicz, A. Balczyńska-Kosman (red.), Poznań, s. 87-99.
16. W. Adamczyk (2013), „*Gatemanía*” jako przykład tabloidyzacji śledztw dziennikarskich, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 1, s. 233-261.
17. W. Adamczyk (2014), *Dziennikarstwo śledcze w formule non profit: ryzykowny eksperyment czy naturalna alternatywa?*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2, s. 93-110.
18. W. Adamczyk (2014), *Killed in action: female investigative reporters, war correspondents and local journalists and the risk of death or being victim of violence*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 3, s. 77-95.
19. W. Adamczyk (2015), *On any topic? Topics of publications of investigative journalism and journalistic intervention in the local press (on the examples of Poland and the USA)*, „Przegląd Politologiczny”, nr 3, s. 119-137.
20. W. Adamczyk (2015), *Dziedzictwo IRE: współczesny model samoorganizacji dziennikarzy śledczych na świecie*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1, s. 173-186.
21. W. Adamczyk (2014-2015), *Skuteczna antypromocja? Śledztwa dziennikarskie i materiały interwencyjne a wizerunek władz lokalnych*, „Media-Kultura-Społeczeństwo”, Łódź, nr 9-10.
22. W. Adamczyk (2016), *Od indywidualizmu do zespołowości: I-Teamy jako element ewolucji w sposobie prowadzenia dochodzeń przez reporterów śledczych*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1.

Omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu moje zainteresowania naukowe skoncentrowały się w głównej mierze na problematyce dziennikarstwa śledczego i jego wpływie na funkcjonowanie instytucji politycznych, przebiegu procesów decyzyjnych, legislacyjnych, zmian personalnych na szczytach organów władzy publicznej i politycznej oraz eliminowanie przejawów patologii instytucji politycznych. Była to jednocześnie kontynuacja moich wcześniejszych badań nad oddziaływaniem mediów na transformację systemu politycznego i przeobrażenie jego relacji komunikacyjnych z otoczeniem. W tym miejscu warto nadmienić, że obszar badań dotyczący dziennikarstwa śledczego i jego wpływu na sferę polityki i sferę publiczną, szeroko od lat dyskutowany i analizowany w zachodniej nauce, na gruncie polskim nie doczekał się jeszcze wielu kompleksowych opracowań. Jest to bowiem w polskiej rzeczywistości zagadnienie o stosunkowo krótkiej historii, sięgającej w swoim początkowym stadium przełomu lat 80. i 90. XX wieku. Zbyt krótka perspektywa czasowa stanowi zatem dla badacza poważne wyzwanie, zarówno w analizie bieżących wydarzeń, jak i w pogłębionej refleksji naukowej.

Dziennikarstwo śledcze stanowi najczęściej przywoływany w literaturze przedmiotu przykład realizowania przez media masowe funkcji kontrolnej (*watchdog function of the press*) wobec świata polityki, biurokracji i podmiotów gospodarczych. Jest jednocześnie powszechnie wskazywane, jako synonim działalności prasy, określanej mianem „czwartej władzy”. Stanowi istotny element komunikowania politycznego oraz dziennikarstwa politycznego. Dziennikarstwo śledcze ogrywa kluczową rolę w monitorowaniu działań organów władzy, urzędów władz publicznych i polityków oraz ujawnianiu i nagłaśnianiu wszelkich przejawów patologii instytucji oraz dezorganizacji społecznej, będących poważnym zagrożeniem dla prawidłowego przebiegu procesów zachodzących w obrębie systemu politycznego i w jego relacjach z otoczeniem. Ten rodzaj działalności mediów wpływa jednocześnie na pobudzenie opinii publicznej, której presja wywierana na instytucjonalne elementy systemu politycznego w konkretnych sprawach prowadzi do jakościowych zmian, będących efektem konwersji wewnątrzsystemowej. Decyzje personalne, prawodawcze, administracyjne stanowią niejednokrotnie wypadkową splotu wydarzeń politycznych, inicjowanych przez opublikowane w prasie wyniki dochodzeń reporterskich. Kryzysy polityczne, będące następstwem takich demaskacji, po najczęściej krótkotrwałym przesileniu politycznym kończą się wprowadzeniem oczekiwanych zmian, mających w niektórych przypadkach znamiona bardzo poważnych reform systemowych, ze zmianą konstytucji lub ustawodawstwa łącznie. Zyskuje w takich sytuacjach interes społeczny, uszczerbku doznaje natomiast wizerunek instytucji publicznych oraz polityków. Korzyści dla systemu i społeczeństwa przeważają jednak nad szkodą wywołaną przez demaskatorskie publikacje. Tym samym wolna prasa, funkcjonująca w reżimie demokratycznym, realizuje ważną funkcję nieformalnej

kontroli nad trzema monteskiuszowskimi rodzajami władzy. Sens tej aktywności dobrze ujął Alexis de Tocqueville: „Znacznie bardziej podziwiam ją dla zła, któremu zapobiega, niż dla dobra, które czyni” (Tocqueville, 1976, s. 134).

Celem prowadzonych przeze mnie od kilkunastu lat badań w tym zakresie było określenie skali wpływu dziennikarstwa śledczego na bieg wydarzeń politycznych, charakteru następstw będących skutkiem publikacji ujawniających rozmaite nadużycia władzy i zachowania patologiczne oraz analiza formuły organizacyjnej i metod działania reporterów dochodzeniowych, które umożliwiają efektywną adaptację do zmieniających się warunków politycznych i wymagań ekonomicznych. Na potrzeby osiągnięcia wskazanego celu sformułowane zostały następujące problemy badawcze: (1) W jaki sposób i w jakim stopniu śledztwa dziennikarskie warunkują zmiany w obszarze polityki oraz działalności poszczególnych instytucji i polityków? (2) Dlaczego część publikacji śledczych nie wywołuje oczekiwanych zmian w działaniach osób publicznych i instytucji ze sfery polityki, modyfikując w ten sposób tak zwany klasyczny model muckrakingu? (3) Jak dziennikarstwo śledcze adaptuje się pod względem metod działania i formuły organizacyjnej do zmieniających się okoliczności, w szczególności globalizacji polityki oraz przestępczości?

Operacjonalizacja wskazanych problemów badawczych doprowadziła do określenia kolejnych, bardziej szczegółowych pytań w toku prowadzonych badań.

Po pierwsze, punktem wyjścia była konceptualizacja przedmiotu badań zarówno w zakresie obszaru analizowanych zjawisk, jak i wykorzystanej terminologii. Koniecznym okazało się doprecyzowanie samego pojęcia dziennikarstwa śledczego, które w literaturze przedmiotu na przestrzeni ostatnich kilku dziesięcioleci jest różnorodnie definiowane, a co za tym idzie, oczekiwania względem reporterów dochodzeniowych są odmiennie określane. Czy zatem liczne, będące w naukowym obiegu terminy ciągle odnoszą się do tego samego działania? W jakim stopniu odmienna terminologia implikuje charakter podejmowanych działań i ich skuteczny wpływ na szeroko pojmowany świat polityki?

Po drugie, istotnym okazało się wskazanie korelacji pomiędzy publikacjami będącymi następstwem śledztw dziennikarskich a wywoływanymi przez nie kryzysami politycznymi. Jaka rolę w definiowaniu polityki oraz konkretnych działań osób publicznych i instytucji odgrywają reporterzy śledczy? Jak wynikające z pozycji adwersarza zaangażowanie w sanację procedur, struktur oraz postaw polityków i urzędników wpływa na reakcje opinii publicznej i, w dalszej kolejności, na inicjatywy polityczne zmierzające do zmiany napiętnowanych przejawów niewłaściwego zachowania?

Po trzecie, interesującym obszarem dociekań stało się zagadnienie skandalu politycznego, będącego najczęstszą konsekwencją demaskowania przez dziennikarzy śledczych nieestosownych zachowań osób publicznych ze świata polityki, naruszających prawne reguły, przyjęte zwyczaje, a także zasady moralne. Kluczowe pytanie dotyczyło w tym względzie kwestii motywów, jakimi kierują się dziennikarze śledczy i redakcje decydujące się ujawniać nieznane fakty o politykach. Na ile kierują nimi względy propaństwowe, ujmowanie problemu w kategoriach dobra publicznego, a na ile pobudki czysto komercyjne? Czy skandal, będący nieodłącznym następstwem publikacji śledczej, jest celem samym w sobie, czy jedynie środkiem do celu, umożliwiającym aktywizację opinii publicznej?

Po czwarte, kwestią wartą rozważenia było wykorzystanie rozmaitych metod prowadzenia śledztw dziennikarskich, począwszy od inwigilacji, podsłuchu, prowokacji aż po *undercover reporting*, czyli tak zwane dziennikarstwo wcieleniowe. Wszystkie one uznawane są dosyć powszechnie za etycznie wątpliwe, ale jednocześnie bardzo skuteczny środek dochodzenia do prawdy. Czy zatem ich stosowanie przez dziennikarzy śledczych jest uprawnione w imię odkrywania faktów o działalności instytucji politycznych i polityków, co prowadzi do powiększenia pola dostępnej wiedzy wśród obywateli, niezbędnej do podejmowania racjonalnych decyzji? W jakim stopniu wykorzystanie tego typu procedur zbierania i weryfikacji informacji o polityce wpływa na zwiększenie widoczności (*visibility*), a co za tym idzie transparentności procesów politycznych oraz jednostkowych zachowań osób publicznych? Czy zastosowanie takich metod jest niezbędnym środkiem gwarantującym końcowy sukces prowadzonego przez dziennikarzy dochodzenia? Na ile owe procedury służą upublicznieniu sprywatyzowanych form działalności politycznej?

Po piąte, podlegające nieustannej zmianie formuły organizacyjne, proces instytucjonalizacji dziennikarstwa śledczego oraz formy prowadzenia dochodzeń wskazały nowy wątek badań. Śledztwa prowadzone przez międzynarodowe zespoły (tak zwane I-Teamy) stały się znakiem czasu. Podobnie jak obserwowana w ostatnich latach dynamiczna działalność krajowych i ponadnarodowych organizacji zrzeszających muckrakerów oraz zmiany w formule finansowania – z for-profit na rzecz non-profit. Dlatego istotna stała się odpowiedź na kilka pytań. Czy te jakościowe przeobrażenia wpłyną na skuteczność śledztw dziennikarskich, a przez to na efektywność ujawniania ponadnarodowych przestępstw dokonywanych przez polityków? W jakim stopniu ponadnarodowe śledztwa są nadal formą nieformalnej kontroli nad instytucjami, politykami oraz procedurami wdrażanymi przez międzynarodowe organizacje?

W prowadzonych przeze mnie badaniach wykorzystałem metody porównawczą, analizę mikrosystemową oraz metodę decyzyjną. Metoda porównawcza pomocna była w komparatystyce doświadczeń amerykańskich i polskich dziennikarzy śledczych w zakresie oddziaływań na instytucje polityczne i polityków. Poszukiwanie analogii w tym zakresie pozwoliło między innymi określić archetypy współczesnych celów, tematyki oraz środków działania muckrakerów. Zastosowanie metody mikrosystemowej umożliwiło wskazanie powiązań pomiędzy aktywnością dziennikarzy śledczych a działalnością ośrodków decyzyjnych systemu politycznego oraz skalą wpływu na postępowanie rządzących. Metoda decyzyjna pomocna była przy analizie procesów decyzyjnych (legislacyjnych, personalnych) wywołanych przez publikacje śledcze (Chodubski, 1996, s. 75-81).

Badania nad wpływem dziennikarstwa śledczego na procesy i instytucje polityczne oraz zachowania polityków prowadzone były przez mnie w kilku etapach. Pierwszy, o charakterze deskrypcyjnym, wymagał usystematyzowania dotychczasowej wiedzy na temat genezy dziennikarstwa śledczego i jego rozwoju oraz analizy różnorodnych pojęć do niego się odnoszących. Kwerenda anglojęzycznej literatury przedmiotu wykazała bowiem istnienie kilku równorzędnych określeń stosowanych przez autorów w odniesieniu do omawianej tematyki. Część z nich lokowała dziennikarstwo dochodzeniowe, jako środek służący poszerzaniu wiedzy obywateli o nagannych prawnie i moralnie zachowaniach polityków. Tę

formę kontroli reporterzy oraz media urzeczywistniali przede wszystkim poprzez ujawnianie i nagłaśnianie przypadków patologii instytucji władzy, czyniąc jawnym ten obszar wiedzy o zakulisowych działaniach elit politycznych. Terminy takie jak *muckraking* oraz *enterprise journalism* (dziennikarstwo przedsiębiorcze) wskazywało na różnorodne przedsięwzięcia dziennikarskie prowadzące do wyeksponowania luk prawnych oraz innych niedoskonałości systemu, umożliwiających zdegenerowanym politykom i urzędnikom dokonywanie pozaprawnych działań w celu osiągnięcia partykularnych korzyści. Autorzy wspomnianych pojęć precyzowali jednocześnie główny cel aktywności dziennikarzy, jakim było w pierwszej kolejności upublicznienie istnienia „usterki systemowej”, co miało z kolei pobudzić opinię publiczną do wywarcia nacisku na elity polityczne i w konsekwencji zreformowania działań instytucji politycznych. To ujęcie dziennikarskiej aktywności wskazywało na uruchamianie procesów w obrębie instytucji władzy, które miały wieloaspektowy charakter. Część z nich prowadziła do poważnych zmian legislacyjnych – od uchwalania zupełnie nowych przepisów rangi ustawy aż po zmiany w trybie poprawki do konstytucji USA włącznie. Inne wiązały się z wyeliminowaniem z organów władzy oraz podległych im urzędów skorumpowanych polityków i urzędników. Dowodzi to istotnej roli systemu komunikowania masowego, obok komunikacji interpersonalnej, w systemie podejmowania decyzji politycznych (Kepplinger, 2003, s. 79). Inne z przywoływanych w literaturze pojęć – *adversarial journalism* (dziennikarstwo nieprzyjazne) oraz *advocacy journalism* (dziennikarstwo obronne) nawiązuje do modelu adwersarzy w relacjach między politykami a dziennikarzami autorstwa J. Blumlera i M. Gurevitcha. Ten konfrontacyjny model każe dziennikarzom upatrywać w politykach przeciwników, których należy permanentnie kontrolować, badając zarówno ich postępowanie, jak i wypowiedzi. Dziennikarze winni zwracać szczególną uwagę na nadużycia władzy, przekraczanie przez funkcjonariuszy publicznych określonych mandatem społecznym form aktywności, ale również na różnego rodzaju popełniane przez ludzi władzy gafy. Pozostawanie w nieustannym konflikcie interesów w praktyce oznacza monitorowanie działań elit politycznych, w szczególności tych niejawnych. Poufny charakter w wielu przypadkach podyktowany jest bowiem chęcią ukrycia przed opinią publiczną niezgodnych z prawem zachowań i jednocześnie obawą przed ewentualnymi sankcjami (Blumler, 1995, s. 27-29). Oficjalna kontrola polityków w zakresie sprawowanej przez nich władzy, wykorzystywania dostępnych zasobów oraz relacji ze światem biznesu to jedna z podstawowych powinności mediów. Funkcja kontrolna urasta zatem do instrumentu nieformalnej kontroli nad instytucjami politycznymi oraz przedstawicielami elit. Kolejne pojęcie – *public service journalism* (dziennikarstwo służby publicznej) odnosi się do tej sfery działań dziennikarzy śledczych, w których akcent położony został na mobilizowanie obywateli oraz, szerzej, opinii publicznej do wzmożonej aktywności społecznej. Pokazywanie przez reporterów nieznanych form działalności instytucji i osób publicznych ma skłonić członków społeczeństwa do porzucenia postawy biernego obserwatora na rzecz aktywnego uczestnika procesów politycznych w państwie. Mobilna opinia publiczna to w konsekwencji efektywniejsza kontrola nad politykami, sprawowana nie tylko w okresie wyborów, ale również pomiędzy nimi. Koresponduje to z twierdzeniem, że współczesne demokratyczne reżimy polityczne akceptują centralną rolę mediów masowych w tworzeniu opinii publicznej.

Uznają jednocześnie prawo przynależne dziennikarzom do stania na straży praworządności, ustalania wiodących problemów publicznej debaty oraz kontroli poczynąń władzy (Sartori, 1998, s. 124). Ostatnimi terminami używanymi w charakterze synonimów dziennikarstwa śledczego są *exposé reporting* (dziennikarstwo demaskujące) oraz *outrage journalism* (dziennikarstwo skandalu). Oba określenia odnoszą się w dużej mierze do działań dziennikarzy przyjmujących rolę krytyków, którzy upubliczniając nieznane oblicze ludzi władzy uczestniczą w walce o władzę symboliczną.

Ujawnienie afer z udziałem polityków w największym stopniu wpływa na niezbędne do sprawowania rządów zasoby, czyli reputację oraz zaufanie. Skandalizujący obraz polityki to pewnego rodzaju metafora, w której uczciwym rządowi przeciwstawia się piętnowane przez dziennikarzy śledczych naganne działania, prowadzące do dezaprobaty społecznej oraz wymierzenia sankcji. Skandal w tym kontekście jest środkiem do osiągnięcia wspomnianego celu, a nie celem samym w sobie. Skandal określany jest zatem przez naturę i skalę nadużyć w postępowaniu ludzi władzy. Jego celem jest przyciągnięcie uwagi i zmobilizowanie opinii publicznej do wywarcia presji na instytucjonalne elementy systemu politycznego, czego efektem powinny być inicjatywy polityczne, a w ich następstwie decyzje zmierzające do przywrócenia stanu równowagi. Wynikiem podejmowanych w tym zakresie badań są następujące publikacje:

- W. Adamczyk (2004), *Początki dziennikarstwa śledczego w USA (od Benjamina Harrisa do ery muckrakerów)*, [w:] *Prasa dawna i współczesna*, Vol. 5, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2004), *Informacja a prawda w dziennikarstwie śledczym*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2.
- W. Adamczyk (2006), *Ujawnianie korupcji i nadużyć władzy w działalności amerykańskich muckrakerów*, [w:] *Dziennikarstwo śledcze. Teoria i praktyka w Polsce, Europie i Stanach Zjednoczonych*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź;
- W. Adamczyk (2008), *Amerykańskie archetypy dziennikarstwa śledczego*, Poznań;
- W. Adamczyk (2012), *Women investigative reporters as an icons of U. S. journalism*, [w:] *Some Issues on Women in Political, Media and Social-Economic Space*, I. Andruszkiewicz, A. Balczyńska-Kosman (red.), Poznań.

Drugi etap badań sprowadzał się do poszukiwania korelacji pomiędzy publikacjami będącymi następstwem śledztw dziennikarskich a wywoływanymi przez nie kryzysami politycznymi. Szczególnie istotne okazały się kwestie potencjalnego i rzeczywistego wpływu dziennikarstwa śledczego na bieżącą politykę rządzących oraz zakresu uczestnictwa w modyfikowaniu decyzji politycznych oraz działań instytucji władzy. W warstwie eksplanacyjnej przydatnym do tego celu był model muckrakingu (nazywany w literaturze również modelem mobilizacji, powszechnej mobilizacji lub obrony społeczeństwa) wraz z jego licznymi modyfikacjami, zgrupowanymi w wariantach skróconego modelu muckrakingu i skokowego wpływu. Schemat ten zakłada pobudzenie społeczeństwa treścią publikacji śledczych, w wyniku czego opinia publiczna staje się katalizatorem oczekiwanych i niezbędnych reform (Molotch, 1996, s. 44-50). Takie ujęcie zależności pomiędzy mediami a polityką koresponduje z ustaleniami podejścia strukturalno-funkcjonalnego. Uznaje ono komunikowanie polityczne za efekt połączenia paradygmatu cybernetycznego i

funkcjonalnego. Komunikowanie polityczne w tym kontekście definiowane jest jako „celowe komunikowanie dotyczące polityki” (McNair, 1998, s. 26). Zatem wszelkie interakcje występujące na styku systemu politycznego oraz jego otoczenia (w tym systemu komunikowania masowego) mają zarówno charakter polityczny, jak i informacyjny. Dziennikarstwo śledcze w rozważaniach dotyczących roli oraz funkcji mediów w procesie politycznym zaliczane jest do podejścia radykalnego. We wzajemnych relacjach reżimu demokratycznego media są polem starcia różnych interesów, a treścią ich działań jest naprawianie niesprawiedliwości, ujawnianie nagannych i szkodliwych działań rządzących oraz krytyka błędnych decyzji i niewłaściwego postępowania ludzi władzy (Piontek, 2011, s. 34, Dobek-Ostrowska, 2004, s. 16). Odwołując się do koncepcji cybernetycznej (komunikacyjnej) Davida Eastona, rozwiniętej później przez Gabriela A. Almonda i G. Bingham Powella, należy upatrywać aktywności dziennikarstwa śledczego w obszarze żądań (input) wnoszonych do systemu politycznego. Celami tak rozumianej aktywności są: (1) przedstawienie materiałów prasowych, które mogłyby sprowokować reakcje społeczne i wywołać żądania oraz postulaty przeprowadzenia reform, (2) mobilizowanie elit politycznych do podjęcia bardziej zdecydowanych akcji w celu wyeliminowania lub choćby zredukowania patologicznych zachowań wśród rządzących, a także (3) współpraca z urzędnikami oraz reprezentantami instytucji politycznych w celu uzyskania dostępu do materiałów, które po opublikowaniu przełożyłyby się na uzyskanie poparcia grup społecznych lub elit politycznych (Graber, 1984). W ramach konwersji wewnątrzsystemowej owe żądania wraz z poparciami wnoszonymi przez otoczenie systemu politycznego poddane zostają przekształceniu w decyzje, które ujawniają się na wyjściach systemu (output). Banu Baybars-Hawks wymienia trzy efekty dziennikarstwa śledczego zauważalne w sferze publicznej, jako rezultaty wspomnianej konwersji:

1. rezultaty opiniodawcze (*deliberative results*) – sprowadzają się do określonej reakcji osób publicznych na ujawnione i nagłośnione przez mass media problemy (dyskusje, poszukiwanie rozwiązań);
2. rezultaty indywidualne (*individualistic results*) – prowadzą do sankcji wymierzanych przez decydentów politycznych konkretnym osobom lub podmiotom odpowiedzialnym za domniemane zachowania naruszające prawo;
3. faktyczne reformy (*substantive reforms*) – najistotniejsze efekty pracy reporterów śledczych dostrzec można wtedy, gdy zdemaskowanie w publikacji pozaprawnych działań prowadzi do zmian o charakterze legislacyjnym, administracyjnym lub kontrolnym (uchwalenie nowych przepisów prawa, tworzenie rządowych jednostek, ponowna alokacja funduszy budżetowych) (Baybars-Hawks, 2003).

Przedstawiona sekwencja zdarzeń – od śledztwa, poprzez jego publikację, aż po efekty w postaci decyzji politycznych – nawiązuje do podejścia przyczynowego. Zakłada ono, że media masowe mają wobec systemu politycznego rolę sprawczą i przyczynową, co można zamknąć w stwierdzeniu: „komunikowanie masowe zmienia politykę” (Schulz, 2006, s. 14). Inicjowanie przez publikacje dziennikarstwa śledczego procesu rozwiązywania kryzysów politycznych nie jest jedynym dostrzegalnym efektem w funkcjonowaniu instytucji politycznych. Wskazywanie słabości w systemie, ujawnianie naruszeń prawa, demaskowanie

nadużywania przez polityków funkcji i stanowisk stanowi także realizowanie w praktyce funkcji agenda-building. Reporterzy dochodzeniowi uwydatniają celowo niektóre opisywane kwestie, by skuteczniej dotrzeć z nimi do opinii publicznej i decydentów. Podstawowym celem takiej działalności jest stymulowanie procesów wywołujących skutki reformatorskie. Do oczekiwanych efektów zaliczyć należy zmiany polityczne, promujące stosowanie przez rządzących demokratycznych procedur, efektywność działania instytucji władzy oraz realizowanie zasady sprawiedliwości społecznej. Dziennikarstwo śledcze, przez poruszanie istotnych kwestii politycznych, realizuje w praktyce założenia hipotezy agenda-setting. Wskazując tematy będące przedmiotem zainteresowania obywateli przyczynia się do inicjowania debaty publicznej, a przez charakterystyczne dla praktyki medialnej pozycjonowanie poszczególnych kwestii przypisuje im określone znaczenie. W ten sposób podnoszone w publikacjach sprawy nie tylko są lepiej wyeksponowane, ale mają większe szanse na wywołanie szybszej reakcji opinii publicznej. Jednym z wątków badań prowadzonych w ramach tego obszaru była analiza oddziaływań dziennikarstwa śledczego i interwencyjnego na struktury lokalnej władzy publicznej w Polsce oraz wpływu publikacji dochodzeniowych na kreowanie wizerunku polityków i urzędników samorządowych. Wynikiem podejmowanych w tym zakresie badań są następujące publikacje:

- W. Adamczyk (1999), *Demaskatorska rola mediów*, [w:] W. Adamczyk, *Media masowe w procesie budowania demokracji w Polsce (1989-1995)*, Poznań 1999.
- W. Adamczyk (2006), *Ujawnianie korupcji i nadużyć władzy w działalności amerykańskich muckrakerów*, [w:] *Dziennikarstwo śledcze. Teoria i praktyka w Polsce, Europie i Stanach Zjednoczonych*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź.
- W. Adamczyk (2007), *Dziennikarstwo śledcze a kryzysy polityczne*, [w:] *Media a polityka*, A.M. Zarychta, Ł. Donaj, M. Kosiarz, A. Barański (red.), Łódź.
- W. Adamczyk (2008), *Amerykańskie archetypy dziennikarstwa śledczego*, Poznań.
- W. Adamczyk (2015), *On any topic? Topics of publications of investigative journalism and journalistic intervention in the local press (on the examples of Poland and the USA)*, „Przegląd Politologiczny”, nr 3;
- W. Adamczyk (2014-2015), *Skuteczna antypromocja? Śledztwa dziennikarskie i materiały interwencyjne a wizerunek władz lokalnych*, „Media-Kultura-Społeczeństwo”, Łódź, nr 9-10.

Trzeci etap badań nad wpływem dziennikarstwa śledczego na instytucje władzy dotyczył zagadnienia skandalu politycznego. Problematyka ta w zachodniej literaturze zajmuje ważne miejsce nie tylko z powodu stosunkowo dużej częstotliwości przypadków nagłaśniania przez media masowe nieznanym opinii publicznej zachowań polityków. Kluczowym powodem zainteresowania badaczy jest przede wszystkim fakt, że skandale polityczne determinują ciąg wydarzeń politycznych, będących bezpośrednią konsekwencją demaskacji niewłaściwego postępowania osób publicznych. Ma to jednocześnie związek z dobrze opisanym w nauce zjawiskiem mediatyzacji polityki. W analizie skandalu politycznego, jako następstwa publikacji o charakterze śledczym, należy zwrócić uwagę na kilka istotnych wątków. Po pierwsze, za sprawą dziennikarstwa śledczego, na przestrzeni kilku ostatnich wieków, nastąpiło wyraźne przekształcenie widoczności polityków oraz samej polityki. Rządzący, mający tendencję do prywatyzowania działań o charakterze władczym, zostali poddani

wnikliwej obserwacji, będącej częścią opisywanej nieformalnej kontroli sprawowanej przez media. Ich działania, wcześniej mające bardzo poufny charakter, coraz częściej i skuteczniej zostają upublicznione. Gdy wymaga tego sytuacja, także napiętnowane. Dzieje się tak szczególnie wtedy, gdy dewiacyjne wydarzenia i zachowania osób pełniących funkcje publiczne generują reakcje oburzenia opinii publicznej. Analizując kategorię skandalu politycznego warto zwrócić uwagę na wywoływane przez nią skutki. Ze skandalem mamy do czynienia wówczas, gdy wydarzenie: tworzy skandal, media tak je określają, opinia publiczna odpowie na nie (Cepernich, 2002). Po drugie, interesującym zagadnieniem w kontekście skandalu jest kwestia walki symbolicznej, w której istotnym elementem stają się zasoby niezbędne do skutecznego sprawowania władzy. Ujawnianie przez dziennikarzy śledczych przypadków naruszania przez polityków reguł należytego postępowania, czyli prawnie wiążących zasad i procedur określających sposób sprawowania władzy politycznej, stanowi w pewnym sensie głos w dyskusji na temat natury świata polityki. Demaskując występki lub przestępstwa popełniane przez rządzących dziennikarze śledczy nie tylko odsłaniają przed społeczeństwem owiane tajemnicą kulisy uprawiania polityki, ale również naruszają reputację decydentów oraz zaufanie do nich. Konsekwencją naruszenia tych zasobów jest z reguły ostracyzm, a często także wyeliminowanie napiętnowanych polityków z dalszej działalności publicznej. Dodatkowym skutkiem publikacji wywołujących skandale polityczne są nowe regulacje prawne, wprowadzające rozwiązania instytucjonalne służące badaniu nieprawidłowości w działaniu ludzi władzy (Thompson, 2000, s. 114). Trzecim wątkiem obecnym w moich publikacjach z tego zakresu jest problem tabloidyzacji śledztw dziennikarskich. Zagadnienie to związane jest w dużym stopniu z wywołaniem przez media sensacji. W dziennikarstwie śledczym ów element sensacyjności nie jest celem samym w sobie, stanowi natomiast wypadkową wagi tematu, skali wyrządzonych szkód, rangi osób zamieszanych w prezentowany na łamach prasy proceder oraz kontrowersji związanych z ich postępowaniem. Dlatego też sam skandal należy postrzegać, jako środek do osiągnięcia nadrzędnego celu takiej działalności, czyli wywołania zainteresowania opinii publicznej i skierowania presji na instytucje władzy. Problem tabloidyzacji w przekazach medialnych zagadnień ze sfery polityki przybiera różne formy i wywołuje rozmaite skutki. Jedną z nagannych form upraszczania procesów politycznych oraz zachowań ludzi władzy jest zjawisko tak zwanej gatemanii. Za twórcę tej swego rodzaju manii uważany jest William Safire, długoletni felietonista *The New York Times* oraz autor przemówień prezydenta Richarda Nixona. Począwszy od 1974 roku opatrywał on takim właśnie przyrostkiem „gate” zdarzenia publiczne o różnym ciężarze gatunkowym, co miało umniejszyć znaczenie przestępstw popełnionych przez głowę państwa w recepcji społeczeństwa. Zwyczaj ten przejęty został w kolejnych dekadach zarówno przez reporterów śledczych, jak i dziennikarzy tabloidów. Motywem podstawowym obu grup było nadanie większej wagi swoim publikacjom i zwrócenie uwagi na ich polityczny charakter. Jednak w przypadku mediów tabloidowych z biegiem lat opatrywano przyrostkiem „gate” również publikacje, które nie były efektem śledztw dziennikarskich, a dodatkowo poruszały trywialne kwestie, w szczególności natury obyczajowej. W literaturze przedmiotu taką sytuację nazywa się mianem zjawiska „syndromu skandalu”, rozumiejąc pod tym pojęciem samoodnawialny oraz

samowzmacniający się proces kształtowany przez konkurencję i rywalizację na rynku mediów i polityki, prowadzący do kreowania coraz to nowych skandali. Te ostatnie koncentrują uwagę opinii publicznej na zmediatyzowanych formach prowadzenia debaty publicznej, jednocześnie marginalizując lub wręcz przesuwając na dalszy plan inne tematy, co rodzi kryzysy polityczne, które mogą osłabić lub nawet sparaliżować władze. Redukowanie informacji do serii sloganów i skandali przyczynia się do tworzenia nieustannego „klimatu politycznego kryzysu”, co w konsekwencji zubaża publiczną debatę. Wynikiem podejmowanych w tym zakresie badań są następujące publikacje:

- W. Adamczyk (2009), *Skandal na pierwszej stronie. Sensacyjność jako element oceny wiarygodności śledztw dziennikarskich*, [w:] *O dziennikarstwie śledczym. Normy, zagrożenia, perspektywy*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź;
- W. Adamczyk (2011), *W oparach skandalu: śledztwa dziennikarskie i ich rola w polityce*, „Tematy z Szewskiej” Wrocław, nr 2(6);
- W. Adamczyk (2013), „*Gatemanía*” jako przykład tabloidyżacji śledztw dziennikarskich, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 1.

Czwartym obszarem moich zainteresowań badawczych związanych w relacjami pomiędzy dziennikarstwem śledczym a polityką jest zagadnienie metod stosowanych przez reporterów w celu zdobycia lub weryfikacji informacji o charakterze poufnym. Ekskluzywny charakter sprawowania władzy wymusza niejednokrotnie na dziennikarzach dochodzeniowych podjęcie szczególnych środków dochodzenia do prawdy. Inwigilacja, podsłuch, prowokacja (tak zwane *entrapment* lub *sting operation*) czy dziennikarstwo wcieleniowe (*undercover reporting*), służą w pierwszej kolejności nadaniu polityce wymiaru publicznego i inkluzywnego. W literaturze przedmiotu wszystkie one uznawane są dosyć powszechnie za etycznie wątpliwy środek dochodzenia do prawdy. Jednocześnie stanowią skuteczną metodę odkrywania kulis prowadzenia polityki przed obywatelami. Analiza przepisów deontologii dziennikarskiej w zakresie dotyczącym omawianych środków doprowadziła do następującej konkluzji. Stosowanie przez dziennikarzy śledczych wspomnianych procedur jest uprawnione wtedy, gdy służy odkrywaniu faktów o działalności instytucji politycznych i polityków oraz ujawnianiu przejawów patologii instytucji władzy. Mają one również uzasadnienie w przypadkach, gdy odniesiona korzyść z punktu widzenia dobra publicznego przewyższa szkodę wyrządzoną jednostce, która stała się przedmiotem publikacji śledczej. Udostępnienie społeczeństwu informacji ze sfery polityki prowadzi do powiększenia pola dostępnej wiedzy wśród obywateli, niezbędnej do podejmowania racjonalnych decyzji. Analiza wielu znanych i omawianych w literaturze przedmiotu przypadków zastosowania przez dziennikarzy śledczych tych metod dowodzi, że są one bardzo często najskuteczniejszym środkiem odkrywania przed opinią publiczną tego, co ludzie władzy próbują ukryć z powodu wcześniejszych naruszeń prawa lub moralności. Wykorzystanie tego typu procedur zbierania i weryfikacji informacji o polityce wpływa na zwiększenie widoczności, a co za tym idzie transparentności procesów politycznych oraz jednostkowych zachowań osób publicznych. Ukazując w publikacjach nieznane oblicze polityków media osłabiają pozycję rządzących, ich autorytet, obniżają poziom zaufania niezbędnego do sprawowania funkcji w instytucjach władzy. Mogą również doprowadzić do upadku karier nawet bardzo wpływowych

funkcjonariuszy publicznych, żeby przywołać tylko przykłady prezydenta USA, Richarda Nixona, prezydenta Filipin, Josepha Estrady, ministrów obrony w Wielkiej Brytanii, Johna Profumo, i w RFN, Franza Josepha Straussa. Te oraz wiele innych przypadków, dotyczących polityków oraz urzędników szczebla centralnego i lokalnego w różnych państwach na świecie dowodzi, że w niektórych sytuacjach media egzekwują polityczną odpowiedzialność osób publicznych lepiej, niż powołane do tego celu instytucje (Street, 2006, s. 6). Interesującym wątkiem w tym obszarze badań było porównanie doświadczeń amerykańskich i polskich muckrakerów, odwołujących się w swojej działalności do wskazanych metod. Zastosowanie komparatystyki wykazało, że pomimo podobieństwa podejmowanych tematów wymienione procedury działania nie są w każdym przypadku środkiem gwarantującym końcowy sukces prowadzonego przez dziennikarzy dochodzenia. W założeniu poszerzeniem zakresu badań w tym obszarze miała być realizacja projektu pod nazwą „Analiza uwarunkowań funkcjonowania dziennikarstwa śledczego w Polsce w latach 1989-2014” w ramach programu OPUS (Nr rej.: 2014/13/B/HS5/01445, mój indywidualny wniosek nie uzyskał decyzji o finansowaniu). Wynikiem podejmowanych w tym zakresie badań są następujące publikacje:

- W. Adamczyk (1999), *Demaskatorska rola mediów*, [w:] W. Adamczyk, *Media masowe w procesie budowania demokracji w Polsce (1989-1995)*, Poznań 1999;
- W. Adamczyk (2007), *W poszukiwaniu tożsamości Deep Throat – ochrona informatorów dziennikarskich śledztw na przykładzie afery Watergate*, „Media-Kultura-Społeczeństwo” Łódź;
- W. Adamczyk (2007), *Rola undercover journalism w demaskowaniu zagrożeń demokracji. Tradycja i perspektywy*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2;
- W. Adamczyk (2007), *Skuteczność dziennikarskich śledztw prowadzonych metodą „undercover” (na przykładzie operacji „Bar Mirage”)*, [w:] *Media dawne i współczesne*, Vol. 2, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2008), *Amerykańskie archetypy dziennikarstwa śledczego*, Poznań;
- W. Adamczyk (2010), *Rzecz o kontynuacji: amerykańskie wzorce investigative reporting w praktyce polskich reporterów śledczych*, [w:] *News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku*, M. Palczewski, M. Worsowicz (red.), Łódź;
- W. Adamczyk (2012), *Women investigative reporters as an icons of U. S. journalism*, [w:] *Some Issues on Women in Political, Media and Social-Economic Space*, I. Andruszkiewicz, A. Balczyńska-Kosman (red.), Poznań.

Ostatnim z dotychczasowych etapów badań była analiza podlegające nieustannej zmianie formuł organizacyjnych oraz metod prowadzenia dochodzeń dziennikarskich w kontekście ich wpływu na podlegające globalizacji zjawiska uprawiania polityki i przestępczości. Miała ona jednocześnie charakter prognostyczny, uwzględniający możliwe w przyszłości scenariusze rozwoju relacji pomiędzy dziennikarstwem śledczym a polityką. Ten nowy wątek badań związany jest z trwającym od kilku dekad procesem instytucjonalizacji dziennikarstwa śledczego. Istotnym przedmiotem analizy stały się śledztwa prowadzone przez międzynarodowe zespoły (tak zwane I-Teamy). Podejmują one dochodzenia w sprawach o ponadnarodowym charakterze. Sprawy te dotyczą kwestii naruszeń prawa krajowego i międzynarodowego przez polityków z różnych państw oraz konsekwencji działań organizacji

ponadnarodowych, w tym również z sektora finansowego. Śledztwa takie, jak Santer Commission, Farmsubsidy, EU Structural Funds, Offshore Leaks, Swiss Leaks, Migrants Files, Evicted and Abandoned czy MH17 stały się znakiem rozpoznawczym współczesnych międzynarodowych I-Teamów dziennikarskich. Ich zasięg oraz uzyskiwane rezultaty wpływają na decyzje organizacji o ponadnarodowym charakterze. Równie interesującymi wątkami badań stały się, obserwowana w ostatnich latach, dynamiczna działalność krajowych i ponadnarodowych organizacji zrzeszających muckrakerów oraz zachodzące zmiany w formule finansowania – z for-profit na rzecz non-profit. Wspomniane jakościowe przeobrażenia, determinowane przede wszystkim sytuacją ekonomiczną na rynku mediów tradycyjnych, umożliwiają utrzymanie poziomu skuteczności prowadzonych śledztw dziennikarskich i efektywności ujawniania ponadnarodowych przestępstw dokonywanych przez polityków. Oznacza to, że niezależnie od formuły działania, zasięgu oraz sposobu finansowania śledztwa dziennikarskie – nawet te o ponadnarodowym charakterze – można nadal traktować, jako nieformalną kontrolę nad instytucjami, politykami oraz procedurami. Wynikiem podejmowanych w tym zakresie badań są następujące publikacje:

- W. Adamczyk (2008), *Amerykańskie archetypy dziennikarstwa śledczego*, Poznań;
- W. Adamczyk (2009), *Kamienie milowe amerykańskiego dziennikarstwa*, [w:] *Media dawne i współczesne*, Vol.4, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2009), *Dziennikarstwo śledcze w świecie - status, instytucjonalizacja, przyszłość*, [w:] *Polubić dziennikarstwo*, S. Zakrzewski (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2014), *Dziennikarstwo śledcze w formule non profit: ryzykowny eksperyment czy naturalna alternatywa?*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2;
- W. Adamczyk (2014), *Killed in action: female investigative reporters, war correspondents and local journalists and the risk of death or being victim of violence*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 3;
- W. Adamczyk (2015), *Dziedzictwo IRE: współczesny model samoorganizacji dziennikarzy śledczych na świecie*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1;
- W. Adamczyk (2016), *Od indywidualizmu do zespołowości: I-Teamy jako element ewolucji w sposobie prowadzenia dochodzeń przez reporterów śledczych*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1.

Problematyka przedsięwzięcia, z czego zdaję sobie doskonale sprawę, jest nowa, ale jednocześnie w mojej ocenie ważna poznawczo. Ma znaczenie przede wszystkim w kontekście praktyki politycznej. Dodatkowo, co wydaje się również bardzo ważne, nie była dotychczas należycie prezentowana w polskiej literaturze z zakresu nauk politycznych. Formą popularyzowania wyników moich badań oraz poddaniem ich pod ocenę przedstawicieli środowiska politologicznego były referaty wygłoszone na konferencjach międzynarodowych i ogólnokrajowych:

1. VI symposium z cyklu „Prasa Wielkopolska XIX i XX wieku”, Zakład Dziennikarstwa INPiD UAM w Poznaniu, kwiecień 2004: referat „Początki dziennikarstwa śledczego w USA (od Benjamin Harris do ery muckrakerów)”;
2. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Dziennikarstwo śledcze. Teoria i praktyka w Polsce, Europie i Stanach Zjednoczonych”, Wyższa Szkoła Humanistyczno-

- Ekonomiczna w Łodzi, 11-12.01.2006: referat „Ujawnianie korupcji i nadużyć władzy w działalności amerykańskich muckrakerów”;
3. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Media a polityka”, Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych w Łodzi, 27-28.04.2006: referat „Dziennikarstwo śledcze a kryzysy polityczne”;
 4. II Ogólnopolska Konferencja Medialno-Naukowa Dziennikarstwa Śledczego połączonej z I Przeglądem Telewizyjnych Reportaży Śledczych „Ukryta Kamera 2006”, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, 11-12.01.2007: referat „W poszukiwaniu tożsamości Deep Throat. Ochrona informatorów dziennikarskich śledztw na przykładzie afery Watergate”;
 5. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Demokracja w Polsce, Europie i na świecie w XXI wieku. Zagrożenia, uwarunkowania oraz perspektywy rozwoju” Poznań, 19-21 września 2007: referat „Rola *undercover journalism* w demaskowaniu zagrożeń demokracji. Tradycja i perspektywy”;
 6. III Ogólnopolska Konferencja Medialno-Naukowa Dziennikarstwa Śledczego połączona z II Przeglądem Telewizyjnych Reportaży Śledczych „Ukryta Kamera 2007”, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, 10-11.01.2008: referat „Skandal na pierwszej stronie. Sensacyjność jako element oceny wiarygodności śledztw dziennikarskich”;
 7. IV Ogólnopolska Konferencja Medialno-Naukowej „News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku” połączona z III Przeglądem Telewizyjnych Reportaży Śledczych „Ukryta Kamera 2008”, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, 21-24.04.2009: referat „Rzecz o kontynuacji: amerykańskie wzorce investigative reporting w praktyce polskich reporterów śledczych”;
 8. „XVIII Światowe Forum Mediów Polonijnych Tarnów-Poznań-Wielkopolska” (Poznań-Piła 8-15.09.2010): referat „Dziennikarstwo śledcze” (13.09.2010);
 9. II Ogólnopolska Konferencja Naukowa pod patronatem honorowym Pełnomocnika Rządu ds. Równego traktowania dr Agnieszki Kozłowskiej-Rajewicz „Przestrzeń publiczna. Przestrzeń prywatna. Przestrzeń kobieca”, Poznań, 18.04. 2012: referat „Reporterki śledcze jako ikony amerykańskiego dziennikarstwa”;
 10. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Tabloidyzacja dyskursu publicznego w Polsce” pod patronatem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Poznań, 18.05.2012: referat „Gatemia” jako przykład tabloidyzacji śledztw dziennikarskich”;
 11. Ogólnopolska Konferencja Naukowa pod Patronatem Prezydenta RP „Samorząd terytorialny w III Rzeczypospolitej – osiągnięcia, niepowodzenia i perspektywy rozwoju”, zorganizowanej przez WNPiD UAM w Poznaniu, 21-22.05.2015: referat „Skuteczna antypromocja? Śledztwa dziennikarskie i materiały interwencyjne a wizerunek władz lokalnych”;
 12. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Europa XXI wieku. Bezpieczeństwo Europy, Unii Europejskiej i Polski w obliczu obecnych i przyszłych zagrożeń. Stan obecny i scenariusze na przyszłość”, Słubice, 5.02.2016r.: referat „Międzynarodowe

śledztwa dziennikarskie z udziałem europejskich I-Teamów (na wybranych przykładach)”.

Bibliografia:

- Baybars-Hawks B. (2003), *The Impact of Investigative Journalism on Public Opinion and Policymaking*, Proc. 1st Int. Hawaii Conference on Arts and Humanities, Hawaii, USA.
- Blumler J., Gurevitch M. (1995), *The Crisis of Public Communication*, London-New York.
- Cepernich C. (2002), *Media and Political Scandals in Italy. Mistrust on the Ground of Antipolitics*, tekst zaprezentowany podczas połączonych sesji w grupie roboczej „Antipolitics and the Media”, XXIX ECPR, Turyn 22–27.03.2002
- Chodubski A. (1996), *Wstęp do badań politologicznych*, Gdańsk.
- Kepplinger H. M. (2003), *W kierunku systemowej teorii komunikowania politycznego*, [w:] Dobek-Ostrowska B. (red.) (2004), *Media masowe w systemach demokratycznych. Teoretyczne problemy i praktyczny wymiar komunikowania politycznego*, Wrocław.
- Graber D. A. (1984), *Mass Media and American Politics*, „Congressional Quarterly”, Washington.
- McNair B. (1998), *Wprowadzenie do komunikowania politycznego*, Poznań.
- Molotch H. L., Protess D. L., Gordon M. T. (1996), *The Media-Policy Connection: Ecologies of News*, [in:] *Political Communication Research: Approaches, Studies and Assessments*, Vol. II, D. Paletz (ed.), Norwood.
- Piontek D. (2011), *Komunikowanie polityczne i kultura popularna. Tabloidyzacja informacji o polityce*, Poznań.
- Sartori G. (1998), *Teoria demokracji*, Warszawa, przeł. P. Amsterdamski, D. Grinberg.
- Schulz W. (2006), *Komunikacja polityczna. Koncepcje teoretyczne i wyniki badań empirycznych na temat mediów masowych w polityce*, Kraków.
- Street J. (2006), *Mass media, polityka, demokracja*, Kraków, przeł. T. D. Lubański.
- Thompson J. B. (2000), *Political Scandal. Power and Visibility in the Media Age*, Polity Press.
- Tocqueville de A. (1976), *O demokracji w Ameryce*, PIW, przeł. Marcin Król.

5. POZOSTAŁE OBSZARY ZAINTERESOWAŃ NAUKOWYCH I POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO – BADAWCZE ORAZ ORGANIZACYJNE

5.1. Pozostałe obszary zainteresowań naukowych i osiągnięcia w tym zakresie

Poza głównym nurtem badań, omówionym w części 4 autoreferatu, moje zainteresowania badawcze skoncentrowały się wokół kilku zbliżonych tematyką obszarów, w ramach których drukiem ukazały się łącznie 22 prace w języku polskim i angielskim, w tym: 1 monografia podoktorska (po niezbędnych skrótach i redakcji), współredakcja 1 pracy zbiorowej (sekretarz komitetu redakcyjnego), 15 rozdziałów w pracach zbiorowych, 5 artykułów w czasopiśmie naukowych. Tematyka opublikowanych prac dotyczyła zagadnień, które można podzielić na kilka obszarów badawczych.

Pierwszym wątkiem moich zainteresowań badawczych składających się na dorobek naukowy były zagadnienia dotyczące funkcjonowania mediów lokalnych w nowych warunkach polityczno-ekonomicznych. Wyznaczała je decentralizacja struktur władzy publicznej rozpoczęta w 1990 roku utworzeniem gmin, jako podstawowych jednostek samorządu terytorialnego, poszerzona dekadę później wprowadzeniem kolejnych szczebli władzy lokalnej w postaci powiatów i województw samorządowych. Nowe otoczenie instytucjonalne nie pozostało bez wpływu na relacje pomiędzy niezależnymi mediami lokalnymi a organami władz publicznych w „małych ojczyznach”. Prowadzone badania wykazały, że w wielu jednostkach samorządowych, w szczególności na poziomie małych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, wystąpiły próby zawłaszczenia przez lokalnych decydentów sfery komunikowania masowego. Środkiem do osiągnięcia tego celu stały się przede wszystkim biuletyny samorządowe, pełniące w praktyce rolę tuby propagandowej lokalnych władz. Zmuszone do działania w warunkach wolnego rynku lokalne redakcje niezależnych mediów stanęły przed alternatywą. Albo wypełnianie kontrolnej funkcji i wejście w otwarty konflikt z władzą, czego skutkiem są najczęściej problemy finansowe i prawne, albo kooperacja z decydentami, prowadząca w efekcie do stabilizacji ekonomicznej w dłuższej perspektywie czasowej. W studium przypadku analizowałem również wykorzystanie bezpłatnego czasopism lokalnego do manipulacji, której dopuścił się jeden z komitetów wyborczych, podczas pierwszych bezpośrednich wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w 2002 roku na terenie Poznania. Wynikiem badań w tym obszarze były następujące publikacje:

- W. Adamczyk (1999), *Media masowe w procesie budowania demokracji w Polsce (1989-1995)*, Poznań;
- W. Adamczyk (2011), *W krzywym zwierciadle: propagandowa funkcja biuletynów samorządowych*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1;
- W. Adamczyk (2003), *Bezpłatna prasa lokalna a wybory samorządowe 2002 roku (na przykładzie „Bezpłatnego Tygodnika Poznańskiego”)*, [w:] *Z dziejów prasy wielkopolskiej XIX-XX wieku*, Vol. 5, J. Załubski (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2003), *Rola prasy lokalnej w integracji Polski z Unią Europejską*, [w:] *Prasa dawna i współczesna*, Vol. 4, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2013), *Przyszłość prasy lokalnej w „epoce śmierci gazet”*, [w:] *Pomiędzy wolnością a odpowiedzialnością. Problemy współczesnych mediów*, Vol. 2, R. Kowalczyk, W. Machura, J. Sobczak (red.), Opole.

Warto nadmienić, że w 2013 roku złożyłem (jako kierownik projektu) wniosek grantowy pt. „Analiza rodzajowo-typologiczna mediów lokalnych w Wielkopolsce po 1989 roku” (Nr rej.: 2013/09/B/HS5/04428, zespół tworzyli: prof. zw. dr hab. Ryszard Kowalczyk, prof. UAM dr hab. Jędrzej Skrzypczak, dr Jacek Wyszynski oraz dr Krzysztof Borowczyk, wniosek nie uzyskał finansowania z programu OPUS).

Drugim wątkiem zainteresowań badawczych składających się na dorobek naukowy była tematyka wolności informacji i wolności prasy w Polsce po 1989 roku. Transformacja ustrojowa i związane z nią przeobrażenia reżimu politycznego, formy rządów, systemu ekonomicznego wpłynęły na określenie na nowo warunków działania mediów masowych. Uwolnienie się prasy spod kontroli państwa autorytarne i konieczność funkcjonowania w spluralizowanym systemie politycznym, w oparciu o nowe regulacje prawne doprowadziło do określenia nowoczesnych standardów w zakresie wolności informacji i wolności prasy. Prowadzone analizy wykazały jednak, że możliwości mediów wyznaczone przez

konstytucyjne i ustawowe przepisy nie znalazły pełnej realizacji w praktyce politycznej. Szereg poważnych przykładów naruszania prawnych gwarancji funkcjonowania mediów zebrała i opracowała, przedstawiona przeze mnie w jednej z publikacji, pozarządowa instytucja Centrum Monitoringu Wolności Prasy. Wynikiem badań w tym obszarze były następujące publikacje:

- W. Adamczyk (2000), *Refleksje nad stanem przestrzegania wolności prasy w Polsce (1989-1999)*, [w:] *Przeszłość odległa i bliska*, księga pamiątkowa z okazji 60. urodzin prof. Marceliego Kosmana, Poznań;
- W. Adamczyk (2000), *Media masowe w Polsce u schyłku XX wieku*, [w:] *Polska w XX wieku. Politologiczna charakterystyka dokonań i perspektyw rozwoju*, R. Kmiecik (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2000), *Prawo do informacji. Standardy europejskie a realia polskie*, [w:] *Media wobec integracji europejskiej. Wybrane problemy*, T. Wallas (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2001), *Prawo do informacji w Polsce. Koncepcje regulacji ustawowych (1996-2001)*, [w:] *Prasa dawna i współczesna*, Vol. 2, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2004), *Centrum Monitoringu Wolności Prasy jako przykład instytucji pozarządowej w polskim systemie medialnym*, [w:] *Media i dziennikarstwo na przełomie stuleci. Wybrane zagadnienia*, W. Cisak (red.), Poznań.

Trzeci obszar badań związany był z analizą zagadnień warsztatowych i etycznych w zawodzie dziennikarza oraz wynikających z tego konsekwencji dla wiarygodności mediów. Wśród poruszonych problemów znalazła się między innymi kwestia tabloidyzacji mediów mainstreamowych, które ze względu na swoją pozycję na rynku prasy silnie oddziałują zarówno na system polityczny oraz ekonomiczny, jak i pozostałe środki masowego przekazu. Ważnym wątkiem rozważań były sposoby radzenia sobie redakcji amerykańskich ze skandalami medialnymi wywoływanymi przez nieodpowiednie postępowanie dziennikarzy, nawet utytułowanych. Osobną publikację poświęciłem w tym względzie instytucji ombudsmana prasowego, która jest interesującą propozycją rozwiązywania konfliktowych sytuacji zarówno w samych redakcjach, jak i w kontaktach z odbiorcami. Szczególne miejsce w badaniach miały również zagadnienia obiektywizmu w pracy dziennikarskiej, plagiatu oraz różnorodnych przykładów technik służących do deformowania rzeczywistości. Wynikiem badań w tym obszarze były następujące publikacje:

- W. Adamczyk (2008), *Tabloidyzacja mediów mainstreamowych: przyczyny i konsekwencje*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1;
- W. Adamczyk (2010), *Sumienie dziennikarstwa? Koncepcje instytucji press ombudsmana w amerykańskich mediach*, „Studia Medioznawcze” Warszawa, nr 1(40);
- W. Adamczyk (2012), *Trzy skandale, trzy raporty. Redakcje i ombudsmani prasowi w sytuacjach kryzysowych na przykładach „The Washington Post”, „The New York Times” i „Los Angeles Times”*, „Przegląd Politologiczny”, nr 4;
- W. Adamczyk (1999), *Fakt prasowy i jego wpływ na kształtowanie opinii publicznej w Polsce*, [w:] *Kultura polityczna w Polsce. Mity i fakty*, Vol. 2, M. Kosman (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2002), *Zasada obiektywizmu w pracy dziennikarskiej*, [w:] *Prasa dawna i współczesna*, Vol. 3, B. Kosmanowa (red.), Poznań;

- W. Adamczyk (2006), *Dziennikarze a przecieki kontrolowane. Przypadek Judith Miller z New York Times*, [w:] *Media dawne i współczesne*, Vol. 1, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2007), *Dziennikarskie skandale a wiarygodność przekazów medialnych*, [w:] *Studia nad mediami i komunikowaniem masowym. Prawo. Język. Tekst*, J. Fras (red.), Toruń;
- W. Adamczyk (2008), *Problem plagiatu w amerykańskich mediach masowych*, [w:] *Media dawne i współczesne*, Vol. 3, B. Kosmanowa (red.), Poznań;
- W. Adamczyk (2010), *Medialna fikcja: deformacje rzeczywistości w dziennikarskich publikacjach*, [w:] *Media dawne i współczesne*, B. Kosmanowa (red.), Vol. 5, Poznań.

Ostatnim z wątków tematycznych, poruszanych w publikacjach składających się na dorobek naukowy, są zagadnienia dotyczące funkcjonowania amerykańskich mediów masowych. Wśród nich ważne miejsce zajmuje kwestia polityki prowadzonej przez globalne koncerny medialne. Dążąc do maksymalizacji zysków oraz wpływów na instytucje władzy i gospodarkę światową ponadnarodowe korporacje, wykorzystując własne zasoby finansowe, organizacyjne, ludzkie oraz technologiczne, działają ekspansywnie na wielu kontynentach. Efektem tego zjawiska jest nie tylko homogenizacja treści i dominacja na rynkach medialnych, ale również zauważalny wpływ na politykę, procesy decyzyjne, ulegające zmianom wzorce zachowań. Drugim wątkiem w tym obszarze były sylwetki wpływowych przedstawicieli świata amerykańskich mediów. Niektóre z nich, będąc właścicielkami koncernów prasowych, gospodyniami programów informacyjnych lub audycji typu talk-show, potrafiły efektywnie wpływać na bieg wydarzeń politycznych, zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej. Wynikiem badań w tym obszarze były następujące publikacje:

- W. Adamczyk (2007), *Global Media Corporation Expansion into Asian Markets (China example)*, [wersja polskojęzyczna: *Ekspansja globalnych korporacji medialnych na lokalne rynki w Azji Środkowej (na przykładzie Chin)*], „Studia Medioznawcze” Warszawa, No. 1(28);
- W. Adamczyk (2013), *Publisher, editor-in-chief, talk-show host and TV anchorwoman. Great female careers in U.S. journalism*, [w:] *Political and Economic Activity of Women*, I. Andruszkiewicz (red.), Poznań.

Warto nadmienić, że przygotowałem również 3 recenzje artykułów złożonych do druku do redakcji czasopisma naukowego *Kwartalnik Naukowy OAP UW „e-Politikon”*, 2014, nr 12.

5.2. Projekty i granty

Projekty badawcze

W latach 2001-2004 uczestniczyłem aktywnie w pracach zespołu powołanego w Zakładzie Dziennikarstwa INPiD UAM, który prowadził badania pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Marceliego Kosmana, dotyczące mediów lokalnych w Wielkopolsce. Efektem tych badań były cztery sympozja z cyklu „Prasa Wielkopolska XIX i XX wieku”, podczas których wygłosiłem łącznie cztery referaty, oraz prace zbiorowe, opublikowane przez Wydawnictwo Naukowe INPiD UAM.

W latach 2006-2009 brałem udział w projekcie dotyczącym analizy dziennikarstwa śledczego zarówno w Polsce, jak i na świecie. Inicjatorem tej akcji był Zakład Dziennikarstwa Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. W ramach tego projektu zorganizowano cztery konferencje (1 międzynarodową, 3 ogólnopolskie), podczas których wyniki badań prezentowali naukowcy z takich dziedzin, jak: politologia, medioznawstwo, prawo, socjologia i językoznawstwo. Przedstawione przeze mnie 4 referaty zostały opublikowane (3 w pracach zbiorowych, 1 w czasopiśmie naukowym „Media-Kultura-Społeczeństwo”).

W latach 2012-2014 uczestniczyłem w pracach zespołu badającego współczesną aktywność i pozycję kobiet na różnych płaszczyznach życia publicznego. Efektem moich badań w tym zakresie były 3 publikacje w języku angielskim oraz referat wygłoszony w 2012 roku podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej.

Interesującym projektem z moim udziałem było międzynarodowe przedsięwzięcie, zainicjowane w 2011 roku przez Katedrę Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego oraz redakcję czasopisma naukowego „Tematy z Szewskiej”. Tematyką było szeroko analizowane zagadnienie skandalu. W projekcie uczestniczyło ponad 30 autorów (byli wśród nich między innymi: Zygmunt Bauman, Wiesław Godzic, Tomasz Goban-Klas, Kerstin Jacobson, Erik Löfmarck, Andrzej Zybortowicz, Mirosław Karwat, Thomas Hylland Eriksen, Melinda Hinkson). Efektem wieloaspektowego spojrzenia na zagadnienie skandalu była obszerna publikacja we wspomnianym czasopiśmie, w której umieściłem swój artykuł.

5.2. Aktywność dydaktyczna

W ramach obowiązków dydaktycznych na macierzystej uczelni w ciągu ostatnich lat prowadziłem wykłady i ćwiczenia z następujących przedmiotów: Ustrój polityczny III RP, Przemiany polskiego systemu politycznego, Współczesne instytucje polityczne, Wstęp do państwa i prawa, Prasoznawstwo, Dziennikarskie źródła informacji.

Warto nadmienić, że w latach 1998-2011, pracując w charakterze adiunkta w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu na kierunkach: politologia oraz dziennikarstwo, prowadziłem wykład z przedmiotu „Instytucje polityczne współczesnego społeczeństwa” oraz byłem opiekunem naukowym 54 prac licencjackich z zakresu politologii.

5.4. Aktywność organizacyjna

Ważną częścią mojej aktywności na uczelni była działalność organizacyjna. Od 1998 roku pełnię nieprzerwanie funkcję Kierownika Podyplomowego Studium Dziennikarstwa UAM oraz pełnomocnika Dziekana WNPiD UAM ds. dziennikarskich praktyk zawodowych (do 2008 roku pełnomocnika Dyrektora INPiD UAM). W latach 2005-2012 pełniłem również funkcję Kierownika Pracowni Praktyki Dziennikarskiej najpierw w INPiD UAM, a od 2008 roku na WNPiD UAM. Wielokrotnie byłem egzaminatorem komisji rekrutacyjnych w INPiD UAM (obecnie WNPiD UAM) na kierunku politologia, a w 2012 roku uczestniczyłem, jako egzaminator, w komisji rekrutacyjnej na studia II stopnia na kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna na WNPiD UAM.

Od kilku lat jestem członkiem zwykłym Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej.

Istotnym elementem działalności organizacyjnej była również aktywność na polu konferencyjnym. Brałem czynny udział w zorganizowaniu następujących konferencji:

1. Konferencja „Media poznańskie w dobie przemian – dziś i jutro”, 7.06.2013, WNPiD UAM, kierownik komitetu organizacyjnego;
2. Konferencja „Przyszłość stowarzyszeń i organizacji dziennikarskich w Polsce”, 25.04.2014, WNPiD UAM, kierownik komitetu organizacyjnego;
3. Konferencja „Telewizje kablowe w Wielkopolsce”, 9.06.2015, WNPiD UAM, kierownik komitetu organizacyjnego.

Moja aktywność naukowa, dydaktyczna oraz organizacyjna została kilkakrotnie dostrzeżona i doceniona. W minionym okresie otrzymałem następujące nagrody:

1. Nagroda indywidualna III stopnia przyznana przez JM Rektora UAM prof. dr hab. Bronisława Marciniaka, przyznana w dniu 8.09.2009 roku;
2. Nagroda Dziekana WNPiD UAM za działalność naukową i organizacyjną w latach 2008-2012, przyznana w dniu 21.09.2012 roku;
3. Nagroda Dziekana WNPiD UAM dla pracowników wyróżniających się osiągnięciami w pracy, przyznana w grudniu 2014 roku.

5.5. Popularyzacja nauki

Podczas pracy na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza podejmowałem się również różnych zadań mających na celu popularyzację nauki. Zaliczam do nich między innymi:

1. Kilkakrotnie reprezentowałem INPiD UAM, a obecnie WNPiD UAM, we wspólnych z „Gazetą Wyborczą” w Poznaniu, komisjach konkursowych w ramach akcji „Indeks za talent”.
2. W marcu 2008 roku byłem pomysłodawcą, organizatorem i członkiem jury Konkursu Wiedzy o Unii Europejskiej dla uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu gminy Rokietnica, przygotowanego we współpracy z Wiceprzewodniczącym Parlamentu Europejskiego, Markiem Siwcem.
3. W 2009 roku przeprowadziłem wykłady dla klasy akademickiej o profilu humanistycznym III Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu nt. „Ustrój polityczny Polski”.